

STVORILI SMO I PROMOVIRALI RIZNICU ČEPINSKE PROŠLOSTI I SADAŠNJOSTI – ZA BUDUĆNOST!

We have created and promoted the treasure of Čepin's past and present – for the future!

Marija Čačić
Knjižnica Centra za kulturu Čepin
knjiznica@czk-cepin.hr

UDK / UDC **027.52(497.543Čepin)**
027.081(497.543Čepin)

Stručni rad / Professional paper
Primljeno/ Received: 15.10.2021.

BROJ
BIBLIOGRAFSKE
JEDINICE

408

Sažetak

Zavičajna se zbirka u Knjižnici Centra za kulturu Čepin počela prikupljati 1996. godine kada je Knjižnica promovirala knjigu prof. dr. Ivana Ercega *Ivan Kapistran Adamović*. Dotada je u Knjižnici postojala samo jedna knjiga o Čepinu *200 godina školstva u Čepinu: 1787 - 1987*. Razvoju su zbirke pridonijeli zavičajni projekti učenika, polaznika sekcije povjesničara OŠ „Vladimir Nazor“ Čepin koje je provodila nastavnica povijesti Slavica Ćosić do umirovljenja. Tijekom niza godina obradili su značajne teme za Čepin. Među živućim se zavičajnicima ističu Zlatko Krilić i Borivoj Dovniković-Bordo, među pokojnima Branko Kuna i Josip Horvat, ali se ponosimo i monografijama o Čepinu, Zbirkom matematičkih priručnika čepinskih autora pokojnog Mladena Pačara i Maje Katalinić, slikovnicama koje su napisala i/ili ilustrirala čepinska djeca, člancima u časopisima o povijesti Čepina, čepinskim udrugama ili istaknutim osobama. Zavičajnu je zbirku obogatio i pokojni Franjo Kopecki, pokretač Susreta pjesnika u Čepinu. Posebnost je Zavičajne zbirke legat Hrvatske narodne čitaonice „Matija Gubec“, prve čepinske čitaonice osnovane 1895. godine (ormar s knjigama). Knjižnica je Zavičajnu zbirku promovirala svake godine povodom Dana općine Čepin. Promidžba izložbama, predstavljanjima knjiga i medijskim objavama doprinijela je vidljivosti Zbirke koja danas sadrži 113 svezaka, par časopisa, brošura, sitnog tiska, a svake se godine fond uvećava. Cilj je i svrha rada prikazati primjer dobre prakse i mogućnosti stvaranja zavičajne zbirke u maloj sredini te očuvanja vlastite kulturne baštine, identiteta i povijesti s posebnim naglaskom na sinergijskom djelovanju knjižnice i obrazovne ustanove kao i s udrugama i istaknutim pojedincima. Rad je nastao temeljem

višegodišnjeg prikupljanja i obrade primjeraka koji pripadaju Zbirci kao i kontinuiranog praćenja odjeka u medijima i čuvanja medijskih tekstova u Spomenicama te istraživanja arhivskog gradiva ustanove.

Ključne riječi: Zavičajna zbirka, Knjižnica Centra za kulturu Čepin, Hrvatska narodna čitaonica „Matija Gubec“, suradnja i promidžba Zbirke

Summary

The native collection in the Library of the Čepin Cultural Center began to be collected in 1996, when the Library promoted the book by prof. dr. Ivan Erceg *Ivan Kapistran Adamović*. Until then, there was only one book in the Library about Čepin *200 years of schooling in Čepin: 1787 - 1987*. The development of the collection was contributed to by the native projects of students of the section of historians of the Vladimir Nazor Čepin Elementary School, which were conducted by history teacher Slavica Ćosić until her retirement. Over the years, they have dealt with important topics for Čepin. Zlatko Krilić and Borivoj Dovniković-Bordo stand out among the living natives, Branko Kuna and Josip Horvat among the deceased, but we are also proud of the monographs on Čepin, the Collection of Mathematical Manuals of Čepin authors by the late Mladen Pačar and Maja Katalinić, picture books written and / or illustrated by Čepin children, articles in magazines on the history of Čepin, Čepin associations or prominent people. The native collection was enriched by the late Franjo Kopecki, the initiator of the Meeting of Poets in Čepin. A special feature of the Homeland Collection is the legacy of the Croatian National Reading Room „Matija Gubec“, the first Čepin reading room founded in 1895 (bookcase). The library promoted the Homeland Collection every year on the occasion of the Čepin Municipality Day. Advertising through exhibitions, book presentations and media announcements has contributed to the visibility of the Collection, which today contains 113 volumes, a couple of magazines, brochures, small print, and the fund is growing every year. The aim and purpose of the paper is to present an example of good practice and the possibility of creating a native collection in a small community and preserving its own cultural heritage, identity and history with special emphasis on the synergistic action of the library and educational institution as well as with associations and prominent individuals. The work was created on the basis of many years of collecting and processing

copies belonging to the Collection, as well as continuous monitoring of media coverage and preservation of media texts in the Memorials and research of the archives of the institution.

Keywords: Native Collection, Library of the Čepin Cultural Center, Croatian National Reading Room „Matija Gubec“, cooperation and promotion of the Collection

Uvod

U Čepinu su knjižničnu djelatnost provodile dvije knjižnice: Knjižnica Centra za kulturu „Polet“ Čepin i Hrvatska čitaonica „Matija Gubec“ Čepin sve do 1995. godine kada je provedeno njihovo udruživanje, a od 1996. godine djeluje općinska narodna knjižnica pri Centru za kulturu Čepin. Centar za kulturu „Polet“ Čepin pravni je sljednik Narodnog sveučilišta Čepin, osnovanog na prijedlog Narodnog odbora općine Čepin 1. veljače 1961. godine.

„Knjižnica Narodnog sveučilišta Čepin otvorena je 1. rujna 1961. godine sa 1.700 knjiga iz knjižnice osnovne škole u Čepinu i čitaonice „Prosvjeta“ Čepin, a imala je i čitaonicu sa sekcijom za šah i stolni tenis. Narodno sveučilište mijenja naziv u Centar za kulturu „Polet“ Čepin 1. studenoga 1979. godine, a uz rad knjižnice i čitaonice u Čepinu organizira rad knjižnica u još 25 seoskih mjesnih zajednica tadašnje općine Osijek (Ada, Beketinci, Bijelo Brdo, Briješće-Livana, Čepinski Martinci, Čokadinci, Dalj, Dalj Planina, Erdut, Ernestinovo, Hrastin, Josipovac, Ivanovac, Koprivna, Laslovo, Palača, Paulin Dvor, Petrova Slatina, Sarvaš, Silaš, Šodolovci, Tenja, Tenjski Antunovac, Vladislavci, Vuka).”¹ Dana 8. svibnja 1996. godine u sudskom je registru Trgovačkog suda u Osijeku promijenjen naziv Centra za kulturu „Polet“ Čepin u Centar za kulturu Čepin, sa sjedištem u Čepinu, Kralja Zvonimira 98, gdje je i danas i u čijem je sastavu općinska narodna knjižnica.²

Danas je Knjižnica jedina profesionalna ustanova kulture u Općini Čepin koja promovira opće kulturne vrijednosti svih umjetnosti. Kulturna je i informacijska ustanova koja, slijedeći općeprihvaćene ciljeve društva i načela stručnoga rada, odabire, nabavlja,

¹ Centar za kulturu Čepin – Knjižnica. URL: <https://www.czk-cepin.hr/osnovne-informacije/> (2021-07-10)

² Arhiva Centra za kulturu Čepin

obrađuje, u fizičkome i obavijesnom smislu sređuje te čuva i daje na korištenje knjižničnu građu, a preko organiziranih službi pruža raznolike usluge aktivnim i potencijalnim korisnicima. Narodna knjižnica prikuplja raznovrsnu građu, otvorena je svim slojevima pučanstva, a službama i uslugama potiče i širi opće obrazovanje, stručni i znanstveni rad te se posebno zalaže da svi slojevi pučanstva steknu naviku čitanja i korištenja raznolikih knjižničnih usluga. Podupire i osigurava izvore za samostalni rad pojedinca i/ili grupe na svim razinama obrazovanja, smanjujući razlike između pojedinaca i zabilježenog znanja. Brzo osigurava pojedincu, odnosno grupi, točnu i iscrpnu informaciju o traženom predmetu, aktivno djeluje na razvijanje i njegovanje pozitivnog stava prema rekreaciji i provođenju slobodnog vremena. Misija je Knjižnice omogućiti svojim korisnicima daljnje napredovanje u znanju i kreativnosti za dobrobit zajednice. Temeljni je zadatak Knjižnice posredovanje informacija u skladu s obrazovnim, opće informacijskim, kulturnim i rekreacijskim potrebama korisnika.

Fond veličine oko 27.000 svezaka raspoređen je na Odjelu za djecu i mlade, Posudbenom odjelu za odrasle, Čitaonici, Posebnim zbirkama i Spremištima. Čitaonica je opremljena suvremenom informatičkom opremom s pristupom internetu (laptopi, projektor), korisnici imaju mogućnost korištenja Clevy Maestro paketa za disleksiju (alat za rad s djecom s teškoćama u čitanju), opreme za slabovidne osobe s povećalom, 3D printera, 18 3D olovaka, 10 micro:bitova, 5 Boson elektroničkih setova, 4 Arduino kreativna edukacijska seta, 3 Maqueen robota. Knjižnica je opremljena i prikladnom opremom za organizaciju likovnih izložbi. Zavičajna je zbirka smještena u posebnoj prostoriji zajedno s ostalim posebnim zbirkama (vrijednim nakladničkim cjelinama, BDI zbirkom³, legatom Hrvatske narodne čitaonice „Matija Gubec” ...).

Knjižnica tijekom godine provodi niz aktivnosti: promocije knjiga, književne susrete, izložbe novih knjiga, tematske izložbe povodom značajnih obljetnica ili praznika, likovne izložbe, organizira Dane otvorenih vrata, posjete knjižnici najmlađih iz Dječjeg vrtića „Zvončić” Čepin, likovno-literarne radionice, posjete drugim baštinskim institucijama (muzeji, arhivi...), organizira kazališne predstave, posebnim programom obilježava Noć knjige 23. travnja, Mjesec hrvatske knjige (od 15. listopada do 15. studenoga), Dan općine Čepin, državne blagdane i značajne datume, provodi Nacionalni kviz za poticanje čitanja u suradnji s Hrvatskim centrom za dječju knjigu, surađuje s

³ Kratica BDI označava Bibliotekarstvo-Dokumentacija-Informacija.

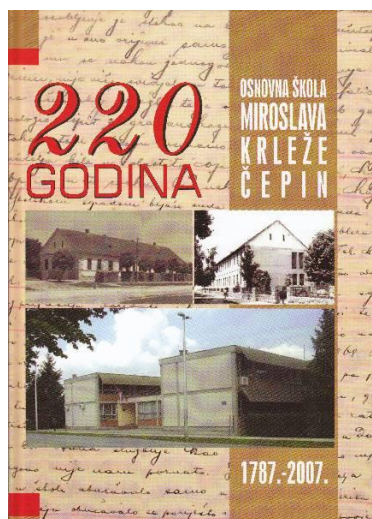
Dječjim vrtićem „Zvončić“ iz Čepina, dvjema čepinskim osnovnim školama, udrugama, gospodarskim i drugim subjektima, s drugim knjižnicama i baštinskim institucijama te udrugama građana i institucijama civilnog društva. Posebno treba istaknuti suradnju s učenicima, povjesničarima OŠ „Vladimir Nazor“, pri realizaciji nekoliko zavičajnih projekata što je rezultiralo postavljanjem zanimljivih izložbi koje su izazvale veliki interes korisnika te doprinijele bogatstvu Zavičajne zbirke.

Osnivanje Zavičajne zbirke

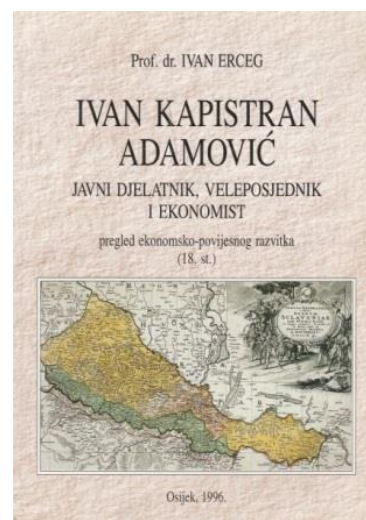
Zavičajnu zbirku čine djela autora koji su životom ili radom vezani za Čepin te djela o Čepinu ili njegovu stanovništvu, bez obzira na mjesto objavljivanja. Kada sam davne 1995. godine počela raditi u Knjižnici nije bilo Zavičajne zbirke. Postojala je samo jedna knjiga o Čepinu: *200 godina školstva u Čepinu: 1787 - 1987*. (Slika 1.) Iako naslov sugerira, nije riječ samo o školstvu već ju možemo smatrati prvom čepinskom monografijom jer sadrži i poglavlja: Geografski smještaj i položaj Čepina, Povijest mjesta Čepina te Škola i Društvena sredina (uključuje i Centar za kulturu „Polet“ Čepin – 184. - 187. str.). Dvadeset godina kasnije OŠ Miroslava Krleže objavljuje i monografiju *Osnovna škola Miroslava Krleže Čepin : 220 godina : 1787. - 2007.* (Slika 2.)

Slika 1.

Slika 2.

Slika 3.

Godine 1996. ustanova je organizirala predstavljanje knjige prof. dr. Ivana Ercega *Ivan Kapistran Adamović* (Slika 3.), djelo o veleposjedniku Čepina, Tenje i Erduta u 18. stoljeću, podžupanu i kraljevskom savjetniku. Kako tada Knjižnica nije imala adekvatan prostor, promocija je organizirana u OŠ „Vladimir Nazor“ Čepin. Taj je događaj bio

poticajnim nastavnicu povijesti Slavici Ćosić koja je vodila sekciju povjesničara i u učenika posebno pobudila ljubav prema zavičajnoj povijesti. Počeli su dolaziti u Knjižnicu i pitati što imamo o povijesti Čepina. Kako u to vrijeme Knjižnica nije imala kataloga, a ove su dvije knjige pripadale različitim klasifikacijskim skupinama, nametnuo se logičan zaključak kako bi ih trebalo povezati te je procijenjeno da bi bilo najbolje osnovati Zavičajnu zbirku u koju će se izdvajati sva građa koja govori o općini Čepin ili o njezinu pučanstvu ili istaknutim pojedincima (u cijelosti ili djelomično), građa autora koji po rođenju ili djelatnosti pripadaju zavičaju te publikacije objavljene u zavičaju. A onda se sve pokrenulo...

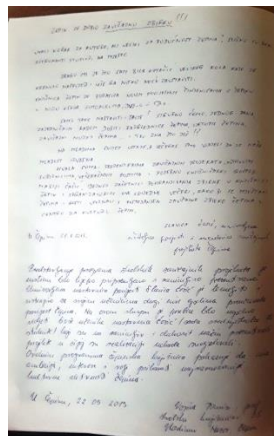
Razvoju su zbirke pridonijeli zavičajni projekti učenika, polaznika sekcije povjesničara OŠ „Vladimir Nazor“ Čepin koje je provodila nastavnica Slavica Ćosić do umirovljenja. Tijekom niza godina obradili su značajne teme za Čepin. Svaki rad obrađuje jednu od važnih lokalnih tema i značajan su doprinos istraživanju lokalne povijesti. Krenuli su iz Knjižnice s pregledom literature i završavali u Knjižnici postavljanjem izložbe koja je sadržavala sve što su tijekom projekta prikupili. Svi su tematski radovi uvezani i čuvaju se u Zavičajnoj zbirci (*210. obljetnica Pučke škole u Čepinu (1787. - 1997.)* – 1997. god.; *Mjestopis Čepina (1258. - 1765.)* – 1998. god.; *Hrvatska narodna čitaonica „Matija Gubec“ Čepin* – 2000. god.; *Ivan Kapistran Adamović – Čepinski (1726. - 1808.)* – 2003./04. šk.god.; *Kolođvar („Zidine“)* – 2004./05. šk.god.; *Čepin – Ovčara / Tursko groblje / Rozingova pustara* – 2006. god.; *Dvorci i perivoji Čepina* – 2007. god.; *Župna crkva Svetog Trojstva u Čepinu (1769. - 1999.)* – 1999. god.; *DVD Čepin (2. VIII. 1888. - 2. VIII. 2008.)* – 2008. god.; *Župna crkva Presvetog Trojstva Čepin (11. VI. 1769. - 11. VI. 2009.)* – 2009. god.; *Obitelj Adamovich de Csepin Čepinska loza* – 2010. god.; *10 godina KUD-a „Ivan Kapistran Adamović“ Čepin 2000.-2010.*; *Domovinski rat u Čepinu* – 2011./12. šk.god.). Odlaskom u mirovinu nastavnice Slavice Ćosić završava period zavičajnih projekata, ali je njihova vrijednost prepoznata upravo u Knjižnici te su uvezani i predstavljeni javnosti 2013. godine (Slike 4., 5. i 6.) u tada novouređenom Odjelu za djecu i mlade i čuvaju se u Zavičajnoj zbirci. (Slika 7.)

Slika 4.

Slika 5.

Slika 6.

Slika 7.

Legat Hrvatske narodne čitaonice „Matija Gubec“

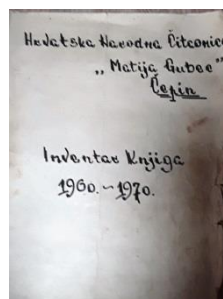
Hrvatsku narodnu čitaonicu „Matija Gubec“ Čepin osnovala je 28. studenoga 1895. godine skupina tadašnjih uglednika u kavani Mavre Hernutha, na osnovu prijedloga Franje Bato. Već je 2. prosinca iste godine osnovan Inicijativni odbor koji je izradio Pravila „čepinske čitaonice“ odobrena dekretom Kraljevske vlade broj 64.333 od 26. siječnja 1897. godine. Prvih je deset godina Čitaonica radila u Hernuthovoj kavani (kasnije Centar za kooperaciju IPK⁴ Osijek-poljoprivredna zadruga). Godine 1908. Čitaonica seli u gostionicu Antuna Kralika, starijeg. Na Glavnoj godišnjoj skupštini, održanoj 26. siječnja 1908. godine, zaključeno je da se Čitaonica nazove „Hrvatska čitaonica mjesta Čepina“. Izbijanjem Prvog svjetskog rata 1914. godine rad Čitaonice zamire punih 6 godina, sve do

⁴ Uvriježena kratica za Industrijsko-poljoprivredni kombinat u bivšoj Jugoslaviji.

27. lipnja 1920., kada je ponovo obnovljena, te je 27. studenoga iste godine proslavljena 25. godišnjica osnivanja Čitaonice. Za vrijeme Drugog svjetskog rata ponovno zamire rad Čitaonice, a nakon rata preseljena je u prostorije Vilima Biglbauera te 1946. godine dobiva novi naziv Hrvatska čitaonica „Matija Gubec“. Krajem 1962. godine kuću kupuje Josip Kovačević koji daje prostorije na besplatno korištenje HNC⁵ „Matija Gubec“, a ujedno i radi kao knjižničar, sve do 1980. godine kada Čitaonica seli u društvene prostorije u Ulici Ignje Batrneka. Poslije Domovinskog rata počelo se razmišljati o udruživanju HNC „Matija Gubec“ Čepin s Centrom za kulturu „Polet“ Čepin u jedinstvenu ustanovu. Dana 22. rujna 1994. godine Odbor HNC „M. Gubec“ donosi odluku o udruživanju, a 12. siječnja 1996. godine Centar za kulturu „Polet“ Čepin preuzima knjižnu građu HNC „M. Gubec“ te je tako ugašen njezin stogodišnji samostalni rad.⁶ Osim ormara s knjigama, Knjižnica je u posjedu i Knjige inventara i Zapisnika što je iznimno zanimljivo za proučavanje kulturne i društvene povijesti zajednice. (Slike 8. i 9.) Zahvaljujući ovoj Čitaonici bilježimo 126 godina organiziranog čitanja u Čepinu. Zanimljivo je kako je 85 godina djelovala u prostorijama četiriju gostionica, a gostioničari su knjige izdavali besplatno i tako uz „dobru kapljicu“ širili i dobru književnu riječ. Danas, kada imamo uposlene diplomirane knjižničare, u šali kažemo kako se struka razvijala „od gostioničara – do knjižničara“.

Slika 8.

Slika 9.

Istaknuti zavičajnici i „mlade nade“

Najpoznatije književno ime Zavičajne zbirke zasigurno je Zlatko Krilić, poznati hrvatski pisac za djecu i mlade, a djetinjstvo je proveo u Čepinu. Dostupnost njegovih djela vidljiva je u online katalogu Knjižnice.⁷ Borivoj Dovniković-Bordo, klasik hrvatske

⁵ Kratica za Hrvatska narodna čitaonica

⁶ Usp. Hrvatska narodna čitaonica „Matija Gubec“ Čepin: 105. obljetnica (1895.-2000.). OŠ „V. Nazor“ Čepin, 2000, str. 4.-17. (zavičajni projekt vodila nastavnica povijesti Slavica Ćosić)

⁷ Njegova su djela vidljiva u online katalogu Knjižnice: <http://161.53.208.100/cgi-bin/lb02/unilib.cgi?form=01000000199990&id=0910211012>

animacije svestrani umjetnik, pripadnik zlatne generacije Zagrebačke škole crtanog filma, autor stripova, filmski redatelj, karikaturist, ilustrator i grafički dizajner također je djetinjstvom i školovanjem, pa i počecima suradnje s tiskanim medijima, vezan uz Čepin. Dostupnost njegovih djela vidljiva je u online katalogu Knjižnice.⁸ Dobitnik je brojnih priznanja i nagrada za životno djelo. U nekoliko smo navrata izložbama podsjećali na njegovo djelo.⁹ Pokojni sveučilišni profesor Branko Kuna, lingvist, odrastao je Čepinu te je i on svojim knjigama i člancima obogatio Zavičajnu zbirku što je vidljivo u online Knjižnici.¹⁰ Malo je poznato da je u Čepinu rođen i novinar, književnik, kulturni povjesničar i publicist Josip Horvat (Horvath). Kao novinar je radio u Obzoru, do Drugog svjetskog rata bio je glavni urednik Jutarnjeg lista, a tijekom rata je radio u Hrvatskom izdavačkom bibliografskom zavodu, surađujući osobito na Hrvatskoj enciklopediji. Objavio je nekoliko povijesnih romana te političke biografije Frane Supila, Ante Starčevića i Ljudevita Gaja. Među njegova najznačajnija djela svakako spadaju: *Politička povijest Hrvatske I-II*, *Kultura Hrvata kroz 1000 godina I-II* i *Povijest novinstva Hrvatske 1771. - 1939*.¹¹

Osim istaknutim zavičajnicima, Knjižnica je posvetila pozornost i mladim stvaraocima. Iznimno je značajno poticati i promovirati talente u djece i mladih. Velika su vrijednost Zavičajne zbirke i ostvarenja na području umjetnosti, ponajviše literature i srodnih umjetnosti koje će biti poticajem daljnjeg čitanja. Tako je 2017. godine predstavljena talentirana čepinska ilustratorica Valentina Hefer koja je ilustrirala slikovnicu *Medvjed, ovan i med* autora Zvonimira Tucaka. (Slika 10.)

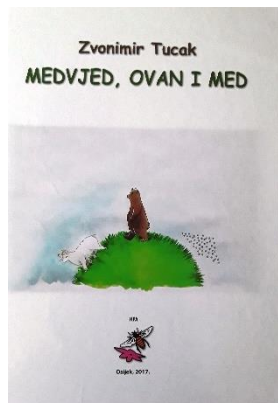
Poticanjem djece na sudjelovanje u državnom natječaju *Moja prva knjiga* za učenike osnovnih škola u pisanju i ilustriranju vlastite priče nastale su tri slikovnice čepinske djece: *Čarobnjakova torba* Laure Jakovljević, *Lunine pustolovine* Valentine Hefer i *Izviđačke zgode* Nikole Pavoševića, koje su na ponos svima. (Slika 11.)

⁸ Djela su vidljiva u online katalogu Knjižnice: <http://161.53.208.100/cgi-bin/lb02/unilib.cgi?form=010000000199990&id=0910220047>

⁹ Usp. Pejić, Darko. Mjesec hrvatske knjige u Centru za kulturu Čepin. // Glas Slavonije 92, 29099 (petak, 26.10.2012.), str. 21.

¹⁰ Vidljivo u online katalogu Knjižnice: <http://161.53.208.100/cgi-bin/lb02/unilib.cgi?form=010000000199990&id=0990611112>

¹¹ Usp. Pavić, Hrvoje. Josip Horvat (1896. – 1968.). // *Essehist* 3, 3(2011), str. 132. Djela Josipa Horvata dostupna u Knjižnici vidljiva su u online katalogu: <http://161.53.208.100/cgi-bin/lb02/unilib.cgi?form=010000000199990&id=0910228158>

Slika 10.

Slika 11.

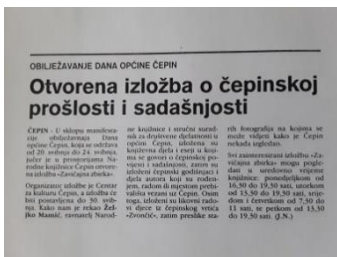
Promidžba Zavičajne zbirke izložbama, predstavljajima knjiga i medijskim objavama

Kako bi se približila javnosti, 2001. godine postavljena je izložba *Zavičajna zbirka* povodom obilježavanja Dana općine Čepin. Izložena su djela o čepinskoj povijesti i sadašnjosti, djela autora rođenjem, radom ili stanovanjem vezanih uz Čepin te likovni radovi djece DV „Zvončić” Čepin, kao i stare fotografije Čepina.¹² (Slika 12.) Godine 2005. postavljena je izložba *Naše Zidine Kolođvar* koja je posjetitelje podsjetila na lokalitete iz 13. stoljeća, tvrđavu Korog, jedinstveni dvorac u vodi „Wasserburg”, njezine vlasnike te njihove uspone i padove, zanimljive legende. (Slika 13.) O projektu su učenici snimili film emitiran u TV emisiji „Školski sat” i osvojili treće mjesto u Hrvatskoj, a za projekt i snimanje su se pripremali u tada jako skućenoj Knjižnici. (Slika 14.) Naredne je godine javnosti predstavljen arheološki lokalitet *Ovčara/Tursko groblje/Rozingova pustara* iz mlađeg kamenog doba. (Slike 15., 16 i 17.) Vrijednost je ovog nalazišta u tome što je to prvo nalazište na osječkom području gdje je ustanovljena rana sopotska kultura. Na Ovčari su pronađena tri horizonta naseljavanja: neolitički (mlađe kameno doba), bjelobrdski i srednjovjekovni kompleks.¹³ Godine 2007. postavljena je izložba *Dvorci i perivoji Čepina*. (Slika 18.) Ovim su terenskim projektom čepinski učenici sudjelovali u nagradnom natječaju TV emisije „Nulti sat” te bili ravnopravni pobjednici između šest pobjedničkih škola. Izložbom je predstavljena povijest Čepina, obitelji Adamovich, Ivana

¹² Spomenica II Centra za kulturu Čepin . Knjižnica redovito u Spomenicu odlaže članke iz medija, fotografije događaja, a i sami sudionici programa unose svoje dojmove te tako ostavljaju neizbrisiv trag o gostovanju. Trenutno se vodi već četvrta takva Spomenica.

¹³ Usp. Pejić, Darko. Arheološka izložba čepinskih učenika. // Glas Slavonije 86, 27203 (subota, 22.07.2006.), str. 14.

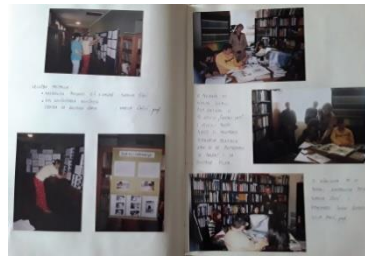
Kapistrana I. Adamovicha, najznačajnijeg obiteljskog predstavnika za čepinsku povijest, Dvorac Adamovicha sagrađen početkom XIX. stoljeća u klasicističkom stilu koji je zaštićeni spomenik regionalne kulture, Belin dvor na Ovčari (u vlasništvu tvrtke „Žito” najprije obnovljen u izvornom obliku, a potom srušen), ljetnikovac Speiser u Barama (također u vlasništvu „Žita”) te perivoji Čepina i Slavonije. Nekadašnji dvorac u Pomoćinu je srušen, ostao je samo nacrt fasade i unutrašnjosti dvorca u Državnom arhivu. Perivoji su u još zapuštenijem stanju.¹⁴

Slika 12.

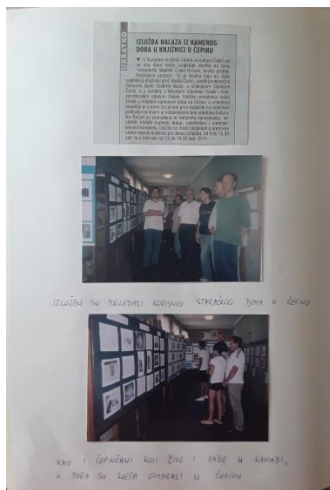
Slika 13.

Slika 14.

Slika 15.

Slika 16.

Slika 17.

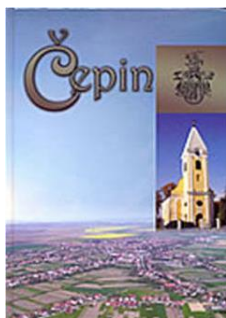

Slika 18.

Kako je 2008. godine Općina Čepina obilježavala vrlo važan jubilej: 750 godina od prvog spominjanja imena Čepina, prigodno su osmišljeni grb i zastava te pripremana nova monografija *Čepin*, koja je objavljena 2009. godine. (Slika 19.) Monografija je plod istraživanja arhivske građe koja pogleda daje i pogled na suvremeni gospodarski, kulturni, vjerski, sportski i općenito društveni život sredine. Ova „ozbiljna” monografija potaknula je dvojicu srednjoškolaca Hrvoja Pavića i Marina Šuška na objavu

¹⁴ Usp. Pejić, Darko. Čepinski učenici pokazali značaj, ali i zapuštenost svojih dvoraca. // Glas Slavonije 86, 27528 (ponedjeljak, 20.08.2007.), str.11.

malo „opuštenijeg” izdanja naslovljenog *Čepinska sjećanja* u kojem se bave poviješću Čepina od prapovijesti do pedesetih godina prošloga stoljeća. (Slika 20.) Knjiga je promovirana u OŠ Miroslava Krleže Čepin. (Slika 21.) Predgovor je napisao Nikola barun Adamovich de Csepin, živići potomak Ivana Kapistrana I. pl. Adamovicha de Csepina, koji je od carice Marije Terezije 1765. godine dobio golemo imanje Čepin kao nagradu za svoje zasluge. Recenziju potpisuje prof. dr. sc. Mladen Obad Šćitaroci, dipl. ing. arh. s Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji je 1998. godine, u suautorstvu s Bojanom Bojanić Obad Šćitaroci, objavio knjigu *Dvorci i perivoji u Slavoniji od Zagreba do Iloka* pri čemu se bavio i istraživanjem čepinskih dvoraca i njihovih vlasnika. Godine 2008. je i Dobrovoljno vatrogasno društvo obilježilo 120. obljetnicu osnutka i djelovanja te je tom prigodom priređena izložba. (Slika 22.)

Slika 19.

Slika 20.

Slika 21.

Slika 22.

Kako je Zavičajna zbirka rasla, prigodno su izlagani prinovljeni primjerci. Godine 2011. su na red došle *Čepinske poete* i *Čepin u stihovima* jer je te godine mjesna udruga „Zanatlija“, u okviru radionice pjesnika, objavila prvu zbirku poezije *Duša moja čepinskom ravnicom luta* u kojoj su predstavljeni zavičajni stihotvorci različitih dobnih skupina, od učenika osnovnih škola do umirovljenika. Predsjednik udruge, pokojni Franjo Kopecki, tada je već imao i samostalnu zbirku *I mi smo sinovi tvoji* kao i pjesme u drugim zbirkama koje je objavilo osječko Društvo pjesnika „Antun Ivanošić”.¹⁵ (Slika 23.)

U razdoblju od 2011. do 2013. godine nastajala je zbirka matematičkih priručnika pokojnog Mladena Pačara i Maje Katalinić¹⁶ (Slika 24.) Mladen je 2015. godine objavio i zbirku refleksivne poezije *Ugaoni kameni ljudskog iskustva*.

¹⁵ Usp. Pejić, Darko. Izložba „Čepinske poete” i „Čepin u stihovima”. // Glas Slavonije 91, 28802 (petak, 4.11.2011.), str. 19.

¹⁶ Vidljiva u online katalogu Knjižnice: <http://161.53.208.100/cgi-bin/lb02/unilib.cgi?form=010000000199990&id=0520201012>

Kao utemeljiteljica Zavičajne zbirke surađivala sam i s Hrvatskom narodnom bankom na pripremi kalendara za 2012. godinu koji je posvećen papirnatom novcu. Budući da je Ivan Kapistran II. izdavao papirnati novac, mjesec ožujak je u kalendaru predstavljen čepinskim vlastelinstvom Adamovich koje je zbog financijske krize i nedostatka sitnog novca za plaćanje radnika na imanju izdalo četiri emisije papirnato novca u apoenima od 3, 5, 10, 20, 30 i 50 krajcara. (Slika 25.)

Slika 23.

Slika 24.

Slika 25.

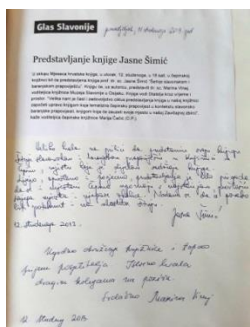
Uređenjem novog Odjela za djecu i mlade stvoreni su uvjeti za organiziranje kulturnih aktivnosti u tom prostoru te je u Mjesecu hrvatske knjige predstavljena knjiga Jasne Šimić *Šetnje slavonskom i baranjskom prapoviješću* koja se u jednom dijelu bavi čepinskom prapoviješću. (Slike 26. i 27.)

Čepinske su teme zastupljene i u 11. i 12. broju Glasnika arhiva Slavonije i Baranje te im je posvećena jedna programska večer u Knjižnici. (Slike 28. i 29.) Umirovljeni profesor povijesti i pedagogije Vinko Ivić, također Čepinac, predstavio je zanimljive živote Josipe Glembay i Viktora Himelrajha. Josipa Glembay rođena je u Čepinu. Bila je učiteljica, književnica, književna i kazališna kritičarka, utemeljiteljica brojnih stručnih, kulturnih i humanih građanskih udruga. Ivić je smatra prvom osječkom zakladnicom i jednom od najistaknutijih hrvatskih žena na prijelazu s 19. na 20. stoljeće. Utemeljila je „Zakladu Josipe Glambay“ za djevojčice, osobito siromašne iz slavonskih sela. Viktor Himelrajh, rođeni Čepinac, bio je glazbeni i likovni pedagog i kulturni djelatnik. Tada student povijesti Hrvoje Pavić predstavio je rad zadruge „Hrvatsko srce“ koja je organizirala čajanke, predstave i zabave, a od zarade pomagala siromašnu djecu u mjestu. Organizirali su tečajeve za opismenjavanje, domaćinske tečajeve šivanja, krojenja, kuhanja i tkanja.

Baveći se Viktorom Himelrajhom, Vinko Ivić je za tisak priredio njegovu knjigu *Rad na likovnom odgoju djece i mladeži* koju je Knjižnica promovirala 2018. godine. (Slika 30.)

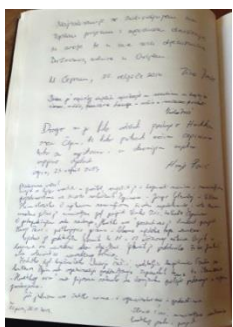
Slika 26.

Slika 27.

Slika 28.

Slika 29.

Slika 30.

U adaptiranoj je Knjižnici konačno predstavljanje svoje zbirke pjesama *Pjesmo, iz duše te zovem* dočekaao Franjo Kopecki. (Slika 31.) Bila je to svojevrsna zahvala Knjižnice za sve što je kao prijatelj Knjižnice činio, osobito na promociji pjesništva. Franjo Kopecki pokretač je Susreta pjesnika u Čepinu. Za njegova je života održano 10. susreta i objavljeno nekoliko zbirki pjesama. Posebno značajnim smatra se njegova inicijativa i okupljanje djece obiju čepinskih osnovnih škola i objavljivanje njihovih pjesama u zajedničkoj zbirci. U Zavičajnoj su zbirci i autorske zbirke pjesama F. Kopeckog. Bio je pokretač i organizator i drugih društvenih događanja u Čepinu te je svoj životopis uspio još za života, 2020. godine, pretočiti u posljednju knjigu *Dani šale i druženja* (Slika 32.)

Slika 31.

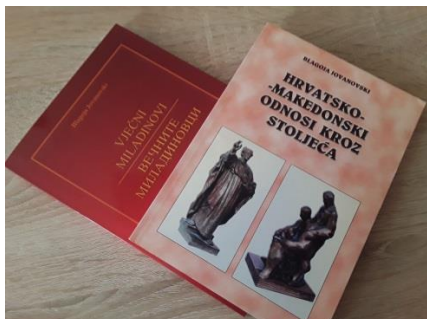

Slika 32.

Po uzoru na svoju nastavnicu povijesti Slavicu Ćosić, Hrvoje Pavić studira povijest i dalje se bavi čepinskim temama te je 2014. godine održao predavanje *Povijest plemićke obitelji Adamovich Čepinski*.

Prvi je ravnatelj Centra za kulturu „Polet” Čepin, pokojni Blagoja Jovanovski, autor dviju stručnih knjiga: *Hrvatsko-makedonski odnosi kroz stoljeća* i *Vječni Miladinovi*. (Slika 33.) Za njegova je upravljanja i Centar bio izdavačem, a sačuvane su publikacije: *Daljski*

triptih Milana Čordašića, *Ispod zelenih svodova* Ivanke Manojlović, *Bezimena s Drave* Luje Medvidovića, *Brel* Zvonka Penovića, *Sa dlana* Marije Sabo-Poznić, *Znakovi ljepote* Marije Seginj-Došen i *Trune klupa ljubavi* Josipa Vrbana. (Slika 34.)

Slika 33.

Slika 34.

Neizostavno je spomenuti ženske autorice zastupljene u Zavičajnoj zbirci: romanima *Katarza žene* i *Žene iz sjene* Marija Galić i *Poslije svega* Janja Jaman (iseljenica u Australiju); te pričama *Znamenje sreće* Milica Krasnić i *Ulica Jorgovana* Marija Marinović-Redep. (Slika 35.)

Veliki hrvatski Isusovac pater Stjepan Tomislav Poglajen djetinjstvo je proveo u Čepinu gdje mu je otac bio ravnateljem čepinske škole, a 1935. godine je ovdje imao i mladu misu. Ispovijest o progonu vjere u komunizmu ukoričena mu je pod naslovom: *Božje podzemlje*. (Slika 36.)

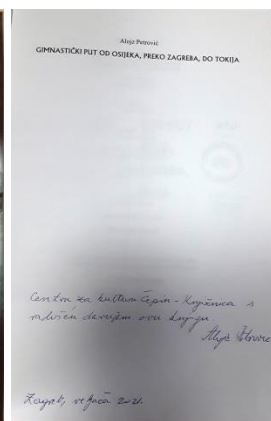
Medijskom promidžbom Knjižnica je stvorila visok stupanj osvještenosti o potrebi postojanja Zavičajne zbirke te više ne mora tražiti primjerke djela zavičajnih autora nego ih oni sami daruju Knjižnici jer znaju da će biti brižljivo čuvani za buduće generacije. Tako je i nedavno prispjela knjiga s posvetom Alojza Petrovića *Gimnastički put od Osijeka, preko Zagreba, do Tokija* koja obiluje starim fotografijama snimljenim u Čepinu. (Slika 37.)

Slika 35.

Slika 36.

Slika 37.

Umjesto zaključka – Zavičajna zbirka kao ostavština za budućnost

Danas Zavičajna zbirka, kao mjesto očuvanja kulturnog identiteta lokalne zajednice, sadrži 113 svezaka, par časopisa, brošura, sitnog tiska pa i predmeta (majica, šalica, priznanja i sl.), a svake se godine fond uvećava. (Slike 38. i 39.) Osim nabave najsvremenijih izdanja za Knjižnicu, nikako ne treba smetnuti s uma ni zavičajni materijal, bez obzira na datum nastanka jer samo on svjedoči o prošlosti i sadašnjosti za budućnost.

Slika 38.

Slika 39.

Zavičajna je zbirka plod suradnje s gospodarskim subjektima (HNB), udrugama, okupljanjem zavičajnika u Čepinu i izvan Čepina, svih zaslužnih u očuvanju čepinske povijesti i kulture, a promovirana je raznolikim sadržajima (programske večeri, poetske večeri,...).

Kvalitetnom medijskom promidžbom Zavičajne zbirke javnost je informirana i osviještena te se sada autori sami javljaju kako bi im djela dospjela u Zavičajnu zbirku gdje će biti brižno čuvana za buduće generacije.

Namjera je Zbirku učiniti još vidljivijom javnosti kroz online katalog i mrežne stranice. Trebalo bi skenirati/digitalizirati bar naslovnice i svaku jedinicu ukratko opisati, osobito činjenicama koje nisu vidljive kroz katalog kako ne bi pale u zaborav i radi lakšeg pretraživanja. Svrha je Zavičajne zbirke spriječiti gubitak pamćenja. Digitalizacijom se materijal zaštićuje od habanja te istovremeno postaje dostupniji većem broju korisnika, bez straha od gubljenja ili nestanka. Kao i u cjelokupnom poslovanju Knjižnice, ova se aktivnost odgađa zbog nedovoljnog broja djelatnika (samo su dvije knjižničarke, a zajednica broji preko 10 000 stanovnika). Za takav bi projekt trebalo osigurati ljudske kapacitete, suradnju s drugim ustanovama (Odsjek informacijskih znanosti Filozofskog

fakulteta u Osijeku, Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek, Muzej Slavonije...), potom samu realizaciju skeniranja, dodavanja podataka o građi te osiguranja dostupnosti i korištenja. Dakako, digitalizacija ovisi i o financijskim mogućnostima budući da takav projekt ne može provesti jedna osoba bez odgovarajuće tehničke i informatičke opreme.

Bilo bi poželjno osmišljavati još više programa sa svrhom promidžbe zavičaja, prvenstveno za djecu, kako bi, kroz neformalno učenje, poticali kreativnost, komunikaciju, nove spoznaje i otkrića, a onda zasigurno i kao rezultat neki oblik zavičajnih publikacija. U budućnosti bi trebalo promišljati o razvoju turizma koji se vezuje uz arheološke lokalitete i Zavičajnu zbirku.

Unatoč malom broju djelatnika, Knjižnica će i dalje istraživati, prikupljati i davati na korištenje zavičajni materijal, čuvati lokalnu, zavičajnu povijest te promovirati zavičajne vrijednosti, motivirajući zavičajne stvaratelje. Suradnjom i povezivanjem Knjižnice i autora zavičajnih materijala stvaraju se još čvršće veze unutar zajednice.

Sadržaj članka značajan je pokazatelj zalaganja male zajednice u očuvanju kulturnog identiteta i Knjižnice kao pokretača tog očuvanja. Naglaskom na interaktivnoj suradnji s povjesničarima OŠ Vladimira Nazora i Knjižnice te okupljanjem i animiranjem zavičajnika u i izvan Čepina članak može biti poticajan primjer dobre prakse kod organizacija sličnih društvenih zajednica.

„Loše knjižnice prikupljaju građu,
dobre knjižnice razvijaju usluge,
odlične knjižnice stvaraju zajednice”.

R. David Lankes, knjižničar i sveučilišni profesor

Literatura

Arhiva Centra za kulturu Čepin

Centar za kulturu Čepin - Knjižnica. URL: <https://www.czk-cepin.hr/> (2021-07-10)

200 godina školstva u Čepinu : 1787-1987. Čepin : Osnovna škola „Josip Cazi“, 1988.

Hrvatska narodna čitaonica „Matija Gubec“ Čepin: 105. obljetnica (1895.-2000.). Čepin :

Osnovna škola „Vladimir Nazor“ Čepin, 2000, str. 4.-17.

Katalog Knjižnice Centra za kulturu Čepin. URL:

<http://161.53.208.100/lb02/search.html> (2021-10-12)

Pavić, Hrvoje. Josip Horvat (1896. – 1968.). // *Essehist* 3, (2011), str. 132.

Spomenice Centra za kulturu Čepin (4 komada)

Pejić, Darko. Izložba „Čepinske poete“ i „Čepin u stihovima“. // *Glas Slavonije* 91, 28802 (petak, 4.11.2011.), str. 19.

Pejić, Darko. Arheološka izložba čepinskih učenika. // *Glas Slavonije* 86, 27203 (subota, 22.07.2006.), str. 14.

Pejić, Darko. Čepinski učenici pokazali značaj, ali i zapuštenost svojih dvoraca. // *Glas Slavonije* 86, 27528 (ponedjeljak, 20.08.2007.), str.11.

Pejić, Darko. Mjesec hrvatske knjige u Centru za kulturu Čepin. // *Glas Slavonije* 92, 29099 (petak, 26.10.2012.), str. 21.